

ת ז ר י ע

ב. והנה ידוע בענין ההכרעה בין ב' דיעות המנגדות זל"ה, אשר אין פירושה שהמכריע "מסכים לאחת מב' הדיעות" (הסברות), כ"א היא דיעה שלישית "הסובלת" וכוללת ב' הדיעות. וזהו הטעם ש"הלכה כדברי המכריע" : — מכיון שדעת המכריע כוללת ב' הדיעות (גם את דעתו של זה החולק עליו במסקנת הענין), במילא הסברא החולקת אינה הפכית מסברת המכריע, ולכן הלכה כמותו.

ובדוגמא למה שמצינו דמדה השלישית, מדת הרחמים (ת"ת) שהיא כוללת ומכרעת בין מדת החסד למדת הדין (גבורה) : — אף שגם מדה"ר (כמו מדת החסד) "אומרת" שצריך להשפיע טוב לכולם, בכ"ז כוללת גם מדת

א. תנן במס' נגעים : "אם בהרת קדמה לשער לבן טמא, ואם שער לבן קדם לבהרת טהור. ואם ספק טמא, ור' יהושע כיהה" : ומפרש בגמרא : "מאי כיהה" — "כיהה וטהור". וטעמו של ר"י מבאר בגמרא שם : "אמר קרא : לטהרו או לטמאו, הואיל ופתח בו הכתוב בטהרה תחלה".

ובמס' ב"מ : איתא : "קא מיפלגי במתיבתא דרקינא, אם בהרת קודמת לשער לבן טמא, ואם שער לבן קודם לבהרת טהור. ספק, הקב"ה אומר טהור וכולהו מתיבתא דרקינא אמרי טמא. ואמרי מאן נוכח? נוכח רבה בר נחמני, דאמר רבה בר נחמני אני יחיד ב' נגעים אני יחיד באהלות. שדרו שליחא בתרי' כו' אמר טהור וטהור".

ולכאורה — תמוה : איך שייך שה' מתיבתא דרקינא יפלונו על הקב"ה? ומהי ההסברה שרבה בר נחמני יכריע ביניהם? :

(כרך ב') ע' תקלא ואילך. וראה גם ד"ה שער לבן (בספר "מאמרי אדמו"ר הזקן — הנחות הר"פ זל"ה), ספה"צ להצ"צ מצות טומאת המצורע סעיף ג'.

ויש להסביר ולהמחיק דבשלמא במתיבתא דארעא — הרי בני"א נבראו באופן, ואין דעותיהן שוות זל"ה (ברכות נה, א. סנה' לה, א) ותורה לא בשמים היא ואין משגיחין בבת קול (ב"מ נט, ב), משא"כ במתיבתא דרקינא.

ד. ד"ה וידבר אלקים תרכ"ז (סעיף ו'), ביום השני (הב') שם (סעיף ב'), אם בחקותי תרס"ז (בהמשך תרס"ו).

ה. שבת לט, סעי"ב.

ו. ש"ה חלק תושב"כ פ' ויצא (רצ"א, ב) (הובא ב"ה כל המרחם שבהערה הבאה). אגה"ק ס"ב, ועוד. וראה גם לקו"ת פרשתנו כג, ג.

(1) ספ"ד.

(2) כן הובא בגמרא שבהערה הבאה (כיהה בכ"ף), ובמשנה שבמשניות (וראה בפירוש הרמב"ם והרע"ב שם) : קיהה (ב' קו"ף), וברש"י ד"ה כהה (כתובות עה, ב. נדה יט, א) מביא ב' הגירסות. וראה מפרשי המשנה נגעים שם.

(3) גזיר סה, ב.

(4) סוף פרשתנו.

(5) פו, א.

(6) לקו"ת בפרשתנו ד"ה בגמרא דב"מ כו' קא מפלגי במתיבתא דרקינא (וראה הגהות הצ"צ לד"ה זה — אוה"ת פרשתנו

שלמעלה מעולמות — בחי' "סובב כל עלמין", שלכן נקרא בשם "קדוש ברוך הוא" — לפי שהוא קדוש ומובדל מעולמות¹²; והאור שמאיר ב"מתיבתא דרקייעא" הוא מבחי' ה' אלקות שבערך העולמות — בחינת "ממלא כל עלמין".

וזוהו "ספק, הקב"ה אומר טהור, וכולהו מתיבתא דרקייעא אמרי טמא":

ענין הטומאה בא מצד הישות (וט"ה רתה בטבילה — אותיות ביטול¹³). ולכן, כשיש ספק אם לטהר או לטמא (היינו, אם הישות של האדם יש בה כדי לטמאו, אם לאו), מתיבתא דר' קיעא אמרי שהוא טמא — כי האור המתלבש בעולמות (האור המושג ב"מתיבתא דרקייעא) נותן מקום למציאות וישות, והביטול שבעולמות שמצד אור זה הוא רק "ביטול היש"¹⁴, לכן, כשישנו ספק וחשש שהאדם נטמא [אשר זה גופא, שיש חשש שהוא נטמא, הר"ז הוכחה שאינו כדבעי¹⁵]

(12) בלקו"ת שם (כב, ג): "קדוש הוא בחי' סוכ"ע וברוך הוא בחי' ממכ"ע". אבל ממש בלקו"ת שם (כו, ב) משמע, שלגבי האור המתגלה במתיבתא דרקייעא — כללות בחינת "הקדוש ברוך הוא" היא בחינת "סובב".

(13) סידור סוף כוונת המקוה (קנט, סע"ד). ושם: אלא שנתחלף הוי"ו בה"א. ולהעיר מרמב"ם סוף הל' מקואות: כשם שהמכוון לבו לטהר כיון שטבל טהור כו' כך כו' כיון שהסכים בלבו לפרוש כו' והביא נפשו במי הדעת הטהור.

(14) ראה ד"ה ושבחה תרס"ו. ובכ"מ.

(15) ראה מו"ק ית, ב: אין אדם נחשד בדבר אלא א"כ כו'.

הגבורה. והביאור בזה: מדת החסד רואה טוב בכל אדם, ובמילא הרי כולם ראויים להשפעת טוב וחסד — ולזה מנגדת מדת הגבורה, שענינה לדקדק ביותר עד שגם שמים לא זכו בעיניו. משא"כ ההשפעה ע"י מדת הרחמים שהיא (לא משום שהם ראויים לזה, כי בזה מסכמת היא למדת ה' גבורה, שאין השפעת הטוב מגיעה להם — ובכ"ז צריך להשפיע להם) מצד הרחמנות שעליהם, ועל זה אין ההתנגדות דמדת הגבורה¹⁶.

ג. מזה יובן בעניננו — בהכרעתו של רבה בר נחמני בין דעת הקב"ה ודעת המתיבתא דרקייעא — שדעת רבה "טהור טהור" (אינה מצד אותה הסברה שמתעמה "הקב"ה אומר טהור", אלא) היא סברא שלישית (הכוללת את ב' הסברות), אשר גם סברת ה' מתיבתא דרקייעא אינה מנגדת לה.

והטעם שרבה בר נחמני ה' יכול להכריע בין הקב"ה ומתיבתא דרקייעא, הוא — כדאיתא בגמרא שם: "נוכח רבה בר נחמני, דאמר רבה בר נחמני אני יחיד בנגעים אני יחיד באהלות". והיינו, שמצד זה שרבה ה' "יחיד בנגעים" ו"יחיד באהלות", לכן ביכלתו לחדש סברא הכוללת את ב' הסברות ולהכריע ביניהן.

ד. יובן זה, בהקדים המבואר ב"לקו"ת דפרשתנו¹⁷ בענין "הקדוש ברוך הוא" ו"מתיבתא דרקייעא", אשר "הקדוש ברוך הוא" הוא בחי' האלקות

(10) ראה בהנסמן בהערה 7. ובארוכה — ד"ה כל המרחם תש"ט.

(11) כב, ג כד, ב. וראה הערה 6.

„ביטול במציאות“, כנל, אין זה באופן השולל לגמרי מציאות העולמות מ-עיקרה, כי אם שישנה איזו „מציאות“ שהיא בטילה אליו ית' (והביטול הוא באופן של „ביטול במציאות“).

אמנם¹⁶ למעלה מבחינת ביטול זו היא בחינת ביטול העולמות שמצד „עצמותו ומהותו ית'“ „שאינו בגדר עלמין כלל“. כי ביטול זה הוא באופן השולל מעיקרו כל מציאות זולתו ית' (משאכ הביטול שמצד בחי' אור ה-סובב, שהוא באופן הנותן מקום ל-„מציאות“ העולמות אלא שמציאות זו בטילה אליו ית', כנל).

ולכן מבואר, שלגבי עצמותו ית' „לא שייך עליו מלת אחד“ — כי „אחד“ אינו מורה על שלילת מציאות העולמות מכל וכל (שהרי יש גם „אחד המנוי“ שיש שני לו), וענין האחדות שב„הוי“ אחד“ הוא שמציאות העולמות מיוחדת עמו יתברך (והיינו שישנם ז' רקיעים וארץ (המרומים באות ח' ד„אחד“) וד' רוחות העולם (המרומים בהד' ד„אחד“), ומיוחדים הם עם הקב"ה אלופו של עולם (ה-מרומו בהא' ד„אחד“)¹⁷ — וענין (האחדות שבאופן) זה שייך רק בבחי' האור שבגדר העולמות. משאכ היחוד שמצד עצמותו ית' הוא (לא באופן ד„אחד“, אלא) באופן ד„יחיד“, היינו „שהוא לבדו הוא ואפס זולתו“.

— הוא טמא (מספק עכ"פ¹⁸); ו-הקב"ה אמר, שהוא טהור — כי בחי' האור שלמעלה מעולמות אינו נותן מקום לישות, והביטול שמצד אור זה הוא בחי' „ביטול במציאות“, ולכן כל שלא נודע בבירור שהאדם נטמא — הוא טהור.

ה. והנה ידוע שגם „אור הסובב כל עלמין“, יש לו שייכות לעולמות, שהרי הוא „סובב“ לעלמין¹⁹. ומטעם זה נקרא אור הסובב בשם „הקדוש ברוך הוא“, שפי' „קדוש“ הוא מובדל כנל — כי מזה שצריך „להודיע“²⁰ שהוא מובדל מעולמות, הרי מוכח שהמדובר בבחי' דאלקות שיש לה איזו שייכות אליהם; דבאם הוא למעלה מכל שייכות לעולמות, אין שייך גם לומר עליו שהוא מובדל מהם²¹.

ומזה מוכן, שגם הביטול דעולמות שמצד בחינת אור זה, עם היות שהוא

16 ראה רמב"ם הל' סומאת צרעת ספ"ב. ובכס"מ שם. וראה גם פס"ד להצ"צ יו"ד סי' ג' (קלג, ב), ודלא כמש"כ בתוס' אנשי שם (נגעים ספ"ד). אבל ראה תויו"ס נגעים שם. מל"מ רמב"ם שם — ע"פ תורה ודש ב"ל סנה' פז, א. — ולהעיר מכמה פוסקים וס"ל דעדות גטין וקדושין א"צ חקויד אע"פ שתומי נכנס בגדר ד"צ — ראה שו"ת צ"צ אה"ע סקכ"ג. סי' החקירה להצ"צ ד"ה עדות ס"ב. ואכ"מ.

17 תו"א צח, ב. ובכ"מ.

18 וע"ד מחז"ל אם אין דעה הבדלה מנין (ירוש' ברכות פ"ה, ה"ב).

19 וע"ד הידוע (ד"ה לך לך תרס"ו. חכילי חכמה תרפ"ט פ"ב), שבעצמות אוא"ס שאינו שייך לעולמות כלל, אינו שייך גם השגת השלילה, ולהעיר משעיהו"א פ"ט.

20 בהבא לקמן (עד סוף הסעיף) — ראה תו"א גה, סע"ב ואילך. ספהמ"צ להצ"צ שרש מצות התפלה פ"ח.

21 סמ"ק הובא בכ"י או"ח סס"א.

דרכיעא", כי להיות שהי' מבחינת "יחיד", לכן המשיך בחינה זו גם בעולמות (ובשכל שבהם) — והוא ע"ד פס"ד רב²⁵ שכששאלוהו הטעם שותק (ולא הסבירו באותיות דהשגה) אבל לא חזר בו מפס"ד זה²⁶.

[וזהו מה שרבה הי' "יחיד בנגעים" — שאצל רבה האיר בחינת "יחיד" (לא רק בעולמות סתם, אלא) גם בה-ענין ד"נגעים"].

ועפ"ז יובן זה שהקב"ה אמר "טהור" (פעם אחת) משא"כ רבה אמר "טהור טהור" (שתי פעמים) — כי מה ש"הקב"ה אמר "טהור" ה"ז (רק) ענין הטהרה שמצד בחי' האור שלמעלה מעולמות — ולכן "טהור" פעם אחת; משא"כ ההכרעה דרבה היא שגם מצד העולמות הוא "טהור" — ולכן אמר "טהור טהור" שתי פעמים: "טהור" מצד בחי' האור שלמעלה מעולמות, ו"טהור" מצד העולמות.

ז. והנה דין זה ש"ספק (אם בהרת קדמה או שער לבן קדם) טהור", נלמד (כנ"ל בתחלת השיחה) מהכתוב "לטהרו או לטמאו" שבסוף פרשתנו.

וע"פ הכלל "נעוץ סופן בתחלתן ותחלתן בסופן"²⁷ — יש לקשר ענין

ו. עפ"י הנ"ל יש לבאר — בדא"פ — החידוש במה שאמר רבה "טהור טהור" שאינו אותו הענין ד"הקב"ה אמר "טהור", ולכן דוקא דעתו של רבה הכריעה את דעת ה"מתיבתא דרכיעא":

לגבי בחינת "הקדוש ב"ה", שהי' ביטול והיחוד של העולמות שמצד בחינה זו הוא בבחי' "אחד", היינו שישנם עולמות (אלא שהם בטלים, כנ"ל) — הנה לגבי בחי' זו יש תפיסת מקום לעולמות (ולהשגת ה' עולם והבנתו).

ולכן "כולהו מתיבתא דרכיע — שענינה (ע"ד לימוד התורה למטה) הבנה והשגה דוקא — אמרי טמא" — אף שידעו שהקב"ה אומר טהור — כי הגילוי דבחינת "הקדוש ברוך הוא" (היינו הביטול ד"אחד" שמצד בחי' הסובב) שהאיר בהם, הי' בבחי' מקיף²⁸, אבל אינו מושג בשכלם ש"גשאר במציאותו, כנ"ל²⁹, ומצד מד-רגתם הם (בחי' ממכ"ע) הסברא נותנת שהוא טמא, כנ"ל סעיף ד';

משא"כ רבה בר נחמני שהי' "יחיד בנגעים", היינו שהאיר בו מבחינת "יחיד"³⁰ שאינו בגדר עלמין כלל — לגבי בחינה זו אין העולמות (והשכל שבהם) תופסים מקום כלל, ולכן סב"רתו של רבה הכריעה דעת ה"מתיבתא

(25) ביצה ו, א לפי השיטות (נסמן בהערה לד"ה כי מנסה תש"ח ספ"ו) שלא חזר בו. נתבאר בד"ה כי מנסה שם ובכ"מ.

(26) ראה בלקו"ת שם (כו, ב) ובהנחות הר"פ שם (ע' קנו), שגם המתיבתא דרכיעא ידעו (לאחרי שאמר הקב"ה) שהדין הוא שטהור, ורק שלא ידעו את טעם הדין ופי' רש"י "מאן נוכח" הוא — שיבא להתאמת אצלם. . . בהשגה (ספהמ"צ שם קד, א).

(27) ספר יצירה פ"א.

(22) לקו"ת שם (כו, ב). הנחות הר"פ שם (ע' קנו). ספהמ"צ שם (ע' קד).

(23) להעיר מעירובין (ג' ב' הובא ב' לקו"ת שם) שלא קבעו הלכה כר"מ מפני שלא יכלו חבריו לעמוד על סוף דעתו.

(24) ספהמ"צ שם. יראה גם לקו"ת שם.

הנ"ל (הכרעתו של רבה בר נחמני²⁸) עם מ"ש בתחלת פרשתנו „אשה כי תזריע וילדה זכר“, שממנו למדו רז"ל²⁹: „אשה מזרעת תחלה יולדת זכר (איש מזריע תחלה יולדת נק"בה)“.

והביאור בזה:

כל הענינים הגשמיים משתלשלים הם מענינם (ושרשם) ברוחניות. ובנוגע לענין זה: זה שבאיש ואשה (כפשוטו) יש יתרון ומעלה ב„אשה מזרעת תחלה“ (על „איש מזריע תחלה“) אשר דוקא אז — „יולדת זכר“, הרי זה לפי שכן הוא ב„איש“ ו„אשה“ הרוחניים, כביכול — הקב"ה וכנס"י. ז.א. שיש יתרון ומעלה בעבודה דכנס"י (אשה מזרעת תחלה), על המשכת אלקות שנמשכת באתערותא דלעילא (איש מזריע תחלה³⁰). וכמרו"ל³¹: גדולים מעשה צדיקים (עבודה דכנס"י) יותר ממעשה שמים וארץ (מעשה הקב"ה).

וזהו הקישור שבין תחלת הסדרה (המעלה שב„אשה מזרעת“) וסופה (הכרעתו של רבה בר נחמני²⁸):

ע"ד ההלכה שאין משגיחין בבת קול ותורה לא בשמים — אין לפסוק הדין שטהור מפני שקוב"ה אומר

(28) ראה לקו"ת (שם כו, סע"ב ואילך) וסהמ"צ שם, שטעמו של רבה לטהר הוא מפסוק זה.

(29) נדה לא, א. ויש"נ.

(30) ראה לקו"ת פרשתנו כ, א ואילך. וראה גם לקו"ת ויקרא ב, ג. ובכ"מ.

(31) כתובות ה, א — הובא באוה"ת פרשתנו (ע' ע') לענין המעלה ד„אשה מזרעת תחלה“.

טהור, ולכן פוסק הרמב"ם³² שטמא, וזהו שאמרו דנוכח רבה כו' שהוא יחיד בנגעים כו' — וכי הוא יחיד יותר מקוב"ה.

אלא — שתורה ניתנה למטה דוקא והקב"ה חיך ואמר נצחוני בני³³ ולכן רבה דלמטה³⁴ נוכח ואמר³⁵ שטהור.

ועד"ז בפנימיות הענינים: תורתו של רבה ואמירתו „טהור טהור“ (מ"עשה צדיקים — „אשה מזרעת“) גדול לה יותר כביכול ממה שנהקב"ה אמר טהור (איש מזריע) ואמירתו של רבה (המשיכה מבחי' „יחיד“) — היא שהכריעה את דעת המתיבתא דרקיעא.

וכמו שהיתרון בענין „אשה מזרעת תחלה“ (כפשוטו) הוא — „יולדת זכר“, שמעלת הזכר היא שיש לו דעת חזקה שאינה משתנית, משא"כ נשים דעתן

(32) הל' תומאת צרעת ספ"ב. ובכס"מ שם.

(33) ב"מ נט, ב.

(34) ואפילו להכס"מ דבשעת יציאת נש' מה כו' — הרי כשנאמר דרבה נוכח — לא נודע שיהי' בשעת יציאת נשמה.

(35) ראה ר"ש ספ"ד דנגעים. והנה בלקו"ת (שם) כתב דטהור משום דקוב"ה אומר טהור כו'.

אבל שם הוא בא בנוגע להכרעה בפלוג'ת התנאים ושעדיין לא הי' בזה פס"ד (ולכן ל"ק מנצחוני בני). כן י"ל שבלקו"ת עיקר ענינו לבאר ע"פ סוד, חכמת האמת. וכתבו לפני זה: רבה שהי' יחיד כו' מבחי' המקיף דחי' יחידה. ועפ"ז יומתק ג"כ מה שהקדים: ומ"מ באמת י"ל כו'. ואכ"מ.

קלות יי;

יחוד ו) הטהרה גם בעולם) — "יולדת

זכר" ³⁸.

(משיחת ש"פ תזריע, תשכ"ה)

עד"ז הוא בנדוד: בזה שהקב"ה
אמר טהור — לא נשללה האפשריות
שיחלקו ע"ז במתיבתא דרקיעא. וא"כ
נמצא, שבבחי' ה"טהרה" שנמשכה
מצד הקב"ה — "איש מזריע (תחלה)"
— שייך בה "שינויים" כביכול. מ"
שא"כ זה שרבה אמר "טהור טהור",
היינו בבחינת ה"טהרה" שנמשכה ע"י
לימוד תורתו ופסק דינו של רבה
— "אשה מזרעת תחלה" — הנה
זה הכריע את דעת המתיבתא דרקיע"
עא"י (וכנ"ל שרבה המשיך בבחי' (ה"

בחי' אהבה רבה שאין בה שינויים —
והטעם שבאה"ר אין שייך שינויים הוא
להיותה מבחי' יחידה (לקו"ת תצא לו, ג)
— בדוגמת הכרעתו של רבה, לפי שהאיר
בו מבחי' "יחיד" (כנ"ל סעיף ו').

38) ראה עד"ז לקו"ש ח"ד ע' 1335
בענין המעלה שב"וידעת" (עבודה מלמט'
למ"ע) על "אתה הראת" (גילוי מלמעלמ"ט),
שדוקא בפסוק "וידעת" נאמרה תיבת "היום"
שמורה על שלילת השינוי. ע"ש.

36) קדושין פ. ב. וש"נ.

37) להעיר מהמבואר בלקו"ת פרשתנו
(כ, סע"ג), שבחי' "זכר" (בעבודת ה') היא

תזריע ב

ע"י גדולי ישראל^א (שהובאו כמ"פ בחסידות ו) אשר נתפשטו ברוב תפוצות ישראל^ב, ובפרט שאדה"צ כאן גופא מביא פירושם (אף שמפרש אח"כ באו"א), צ"ל ש(גם לדעת אדה"צ) יש מקום לפי זה במדו"ל אשה מזרעת תחלה כו' (דאל"כ לא הי' מביא פי' רושם כלל) — אלא שהפי' העיקרי ד"אשה מזרעת תחלה יולדת זכר" הוא "כפשוטו".

ב. ויובן זה בהקדים: זה ד"אשה מזרעת תחלה יולדת זכר" כו' משתלשל הוא (כמו כל עניני עוה"צ) מענינו ב"רוחניות: "איש ואשה" זהו, כביכול, הקב"ה וכנס"י, וכאשר האשה מזרעת תחלה, היינו שבתחלה קדמה אתעדל"ת מלמטה למעלה ואח"כ נמשכת אתע"דל"ע, אזי "יולדת זכר", היינו אהבה רבה בחי' מי לי בשמים ועמך לא חפצתי^א (משא"כ כאשר איש מזריע תחלה, היינו כשהתעוררות בנש"י נמשכת מבחי' אתעדל"ע בלי קדימת אתעדל"ת, אזי "יולדת נקבה", שהוא "קטנות האהבה — אהבה זוטא", ד"נשים י דעתן קלה"^ב)^א.

א. עה"פ "אשה כי תזריע וילדה זכר" ארו"ל^א: "אשה מזרעת תחלה יולדת זכר איש מזריע תחלה יולדת נקבה", ומביא אדה"צ^ב פי' "הפילסוף פים" ע"ז "לפי שאשה מזרעת תחלה הרי טיפת הזכר באה באחרונה ועילאה גבר משא"כ אם האיש מזריע תחלה כו'".

אמנם אדה"צ כותב על פי' זה ש"באמת הוא דוחק גדול בפי' לשון אשה מזרעת תחלה דמשמע שממנה דוקא בא הזרעת הזכר ולא ע"י שהזכר מזריע לבסוף כו'. ועוד דארו"ל ספ"ג דגדה גבי דינה כתיב^א בתו, בתו של יעקב וגבי השבטים כתיב^ב בני לאה כי אשה מזרעת תחלה כו' אי"כ משמע שמזרע האשה דוקא נולד הזכר (וכ"ה במד"ר תזריע ס"פ י"ד הזכר מן ה-אשה כו' ע"ש). ולכן מפרש "כפשוטו שאשה כי תזריע תלד היא ממש עי"ז זכר ולא כפי' הפילוסופים מחמת שזרע הזכר בא לבסוף כו'". עיי"ש.

והנה כיון שפי' הפילוסופים הובא

(1) גדה לא, סע"א, וש"נ.

(2) לקו"ת ריש פרשתנו. אוה"ת כאן: שיש עוד פי' ע"ד חכ' הטבע (מעין פילוסופים) — הובא בבחי' כאן — וגם הוא מבואר ע"פ דא"ת. ב) ביאור מדו"ל (גדה ע"א, א. תקו"ז תכ"א) דאשה מזרעת תחלה — הוא ע"י שמשא"כ עצמו כו', עבודתו (עד שמקבל שכר ע"ז) וגאמר ע"ז לעשות בניו זכרים. — ולכאורה זהו ענין חדש (שנולד זכר — בתור שכר).

(3) בראשית מו, טו.

(4) רבינו בחיי פרשתנו עה"פ.
(5) ראה "היום יום" ו' שבט בשם אדה"צ. וכן הוא בס' שארית ישראל (להרה"צ כו' מוילנדיק) דרוש לסוכות "בשם הריב"ש".
(6) תהלים עג, כה.
(7) קדושין פ, ב (בנוגע לפס"ד). וש"נ.
(8) כ"ה בכ"מ^א. ולכאורה כצ"ל, שהרי "דעתן" ל' יחיד. אבל בכ"מ הגירסא "קלות".
(9) לקו"ת פרשתנו ד"ה שוש תשיש.

(*) וראה בד"ה שברש"י קדושין סט